

Nikola Petrovič

Diagnoza: gordijski voz

Ko so ljudje pozabili, kako živeti, so z zakoni določili ljubezen in poštenje.

Lao Tzu

Nedavno sem poslušal predavanje ukrajinskega športnega zdravnika Vladimirja Kaliničenka in se zelo zabaval ob njegovih domislicah o zdravju, bolezni, stresu, napetosti, odnosih ... Večkrat je poudaril, da je veliko lažje biti zdrav kot bolan. Da bi se razvila bolezen, moramo namreč biti napeti, zategnjeni in v sebi nekaj stiskati, kar je naporno, za zdravje pa se moramo le sprostiti. Ampak večini ljudi je to zelo težko, saj so navajeni biti pod pritiskom in v stresu, biti bolni, ter z zdravili blažiti simptome. Res je, sem pomislil, na to nas začnejo navajati že v osnovni šoli, tako da smo do gimnazije pravi strokovnjaki za napetost; na delovnem mestu in v krogu družine se težnja samo še nadaljuje, tako da se postopoma mozolji, prehladi in zaprtje prelevijo v ciste, tumorje in rake. Neki poslušalec se je začel pritoževati nad svojo boleznijo in poizvedovati, kako bi lahko ozdravel. Vladimir ga je vprašal, od kod je dobil to bolezen in kaj sploh pomeni latinska beseda, s katero jo je označil. Ko je gospod odvrnil, da ne ve in da niti znanost ne pozna natančnega odgovora, je predavatelj komentiral: "Vi sami ste vedno edini vir svoje bolezni in tudi edini vir svojega zdravja. Zboleli je enako kot zmočiti se, ko stopite v reko ali jezero. Kako pridete na suho? Obrnete se in greste ven! Ozdravite obratno, kot ste zboleli." Končal je z vprašanjem: "Kaj ste do zdaj *naredili*, da bi *ozdraveli*?" V odgovor je dobil tišino in zmigovanje z rameni.

Spomnil me je, kako sem nekoč iskal korenski vzrok problemov današnje civilizacije in ostal brez zadovoljivih odgovorov,

zdaj pa se mi je ob primerjavi med stopanjem v vodo in obolevanjem pred očmi zavrtil cel film o zgodovini človeštva:

Nekoč, pred tisoči let, smo bosonogi stopili v vodo do gležnjev ter uživali v njenem žuborenju, hladu in svežini. In bilo je dobro! Ko smo tako stali že nekaj stoletij in se je pod nami nabralo že precej blata, smo ugotovili, da od negibnega stanja, mraza, pijavk in bakterij nekateri člani naše vrste obolevajo (in celo umirajo). Staknili smo glave in poiskali preprosto praktično rešitev – obuli smo nepremočljive škornje. Spet je bilo vse dobro. Noge so bile na suhem in bili smo zdravi. Edini problem je bil, da se stopala v neprodušno zaprti obutvi niso počutila ravno najbolje. Začela so smrdeti. To je pregnalo sosede daleč stran. Vsak v svojem zalivčku smo potem trpeli v smradu lastnih nog in srbečici zaradi glivic med prsti. Ko je to postalo neznosno, smo si izmislili nove rešitve – razne parfume, pudre, dezodorante, prezračevalne mehanizme, nove materiale za škornje ... In bilo je dobro! Smrad je izginil in nastopila je nova era sreče. Žal pa je od parfumov in pudrov koža postala luskava, novi materiali so povzročali alergije, zaradi prezračevanja smo dobivali revmo. Povrhu vsega se je od stanja na istem mestu blato vedno bolj ugrezalo, zato smo potrebovali boljše, globlje škornje s patentni za zategovanje zgornjega roba, sicer je voda pljuskala vanje. Vse to nam je prineslo naslednjo stopnjo blaginje ... in bilo je dobro! Dokler nismo opazili, da nekateri patentni stiskajo žile in povzročajo pokanje kapilar, drugi škodijo sklepom, tretji ščipajo mišice ... Takrat smo izumili hlačne škornje, v katerih smo lahko brez teh težav ostali suhi do pasu, nekateri pa so zaradi napovedi hitrega pogrezanja v prihodnjih desetletjih prisegali na enodelne kombinezone do vratu. In bilo je dobro!

Čez dobro desetletje se je izkazalo, da se napredni misleci niso zmotili v ocenah. Takrat so mnogi že nosili prave potapljaške obleke z najnovejšo opremo, ki je zajemala vse rešitve problemov, povezanih z nošenjem takih oblek (okvare dihal, hromljenje sklepov, krčenje sluha, bledenje polti), kot tudi vse rešitve problemov, ki so jih povzročale slednje rešitve (nevroza, skleroza, shizofrenija) ... in celo rešitve iz tega izvirajočih problemov ... ter zdravila za vse znane stranske učinke. Skratka – proizvajalci so pomislili na vse, kar se vam utegne zgoditi med stanjem na mestu v blatnem jezeru in postopnim potapljanjem v motno brozgo. Celó posebne svetilke in očala za infrardečo svetlobo so bila vgrajena v čelado za boljši pregled nad rjavim dnom, in sicer do globine petintridesetih metrov. Bilo je odlično!

Iz leta v leto pa je jezero postajalo vedno bolj motno in zastrupljeno, saj smo proizvodne obrate za zaščitne obleke postavili na njegovem bregu. Potem smo zgradili nove tovarne, da bi proizvedli sredstva proti boleznim, ki so jih povzročali strupi v reki, ter spet druge tovarne, da bi proizvedli filtre za čiščenje vode. Nesnago iz filtrov smo odvažali na odpade v hribe, kjer so na soncu nastajale nove strupene snovi, te pa so potočki in rečice prinašali nazaj v naše blatno jezero. Zato smo naredili betonske bunkerje, iz katerih strupi niso mogli iztekati, ker pa je pri razkrajanju nastajalo obilo plinov, smo jih morali

zajezi in z uporabo radioaktivnih materialov pretvoriti nazaj v trdno snov. Nekajkrat so nam radioaktivne snovi ušle, zato smo nove modele oblek za stanje v blatu oskrbeli z zaščito proti sevanju. Vsa dodatna oprema nam je poleg tega omogočala, da smo stali celo na globini petdesetih metrov, po ekranu, vgrajenem v čelado, smo imeli možnost za vizualno komunikacijo ne le z bližnjimi sosedi, temveč celo s tistimi na drugi strani jezera. V konferenci je lahko sodelovalo tudi deset in več sogovornikov. Vsi smo bili vzhičeni nad neverjetnim napredkom. Bilo je čudovito!

Žal, najbližjih sosedov nismo utegnili dobro spoznati, ker so še mladi umrli zaradi elektromagnetnega sevanja ekranov in anten v prejšnjem modelu čelad, toda obljubljeno nam je bilo, da bo naprednejša tehnologija kmalu nadomestila staro in s tem bodo te težave odpravljene. Nova tehnologija bo veliko prijaznejša za okolje in uporabnika. Z njo se boste lahko veselo pogrezali v blato celo do globine dvestotih metrov in brez novih zdravstvenih tveganj komunicirali z več kot petdesetimi prijatelji. Poleg tega boste v paketu dobili tudi zavitke ekstrakta zdravilnega blata, imenovanega Glin, iz neokrnjenega zaliva na skrajnem severu, s katerim boste lahko odpravili vse težave s kožo, sklepi in sluznico, ki nastajajo ob stiku z okuženim blatom v jezeru. Na zavitkih piše: "Klin se z *Glinom* izbija!" To je čudežno zdravilo proti najnovejšim oblikam raka, za katere domnevajo, da so se razvile pred odpravo materialov za predpredzadnji model oblek, pa tudi nekaterih drugih bolezni presnove, ožilja in kosti. Živeli boste dlje, bolj udobno in zdravo tudi v velikih globinah in v najbolj umazanem blatu ... Fantastično bo! Nasmiha se nam bleščeča prihodnost v supermodernih lupinah na dnu našega gnijočega jezera!

Vse samo zato, ker nas je malo zeblo v noge in so nam pijavke spile nekaj kapelj krvi! Povrhu tega pa to pravzaprav niti ni bil problem! Problem je bil, da smo – ne vem zakaj – mislili, da moramo vztrajati v vodi. Namesto da bi se preprosto obrnili in stopili na suho ter s tem rešili vse probleme, smo se začeli zapletati in zapletati in zapletati ... Danes izpod gromozanskega vozla niti približno ne vidimo več, kako se je vse skupaj začelo. Razvitost človeka povezuje z razvitostjo tehnologije, zato mislimo, da v davnih časih, preden smo stopili v vodo, nikakor nismo mogli biti pametnejši in naprednejši kot danes. Ker nismo imeli stolpnic, letal in računalnikov, smo gotovo bili primitivni, ne? V današnji različici pravlјice o cesarjevih oblačilih otrok ne bi vzkliknil: "Ampak cesar je nag!", temveč: "Ampak obleka je prazna!". V številnih starodavnih kulturah so se modri starci – ko tehnika še ni imela takega monopola nad miselnostjo ljudi – še zavedali, da je naš razvoj le navidezen. Videli so, kam tako zapletanje vodi, zato so množice skušali ozaveščati s preprostimi zgodbami, od katerih mi je najbolj pri srcu tale:

Preprost asket je srečno živel brez vsakršne lastnine. Vse, kar je imel, sta bila dva para preprostih spodnjic. Vsak dan jih je preoblekel, stare opral in obesil na vejo drevesa, pod katerim je meditiral. Nekoč ga je pri meditaciji zmotilo škrebļanje. Ozrl se je navzgor in opazil, da je neka miška začela

grizljati njegove spodnjice! V jezi jo je pregal, toda trmasto je prišla nazaj. Spodnjice je premeščal na druge veje, ampak miška jih je vedno znova našla. Na koncu se je ves razburjen odločil, da bo v najbližji vasi poiskal mačko. Ljudje so mu jo z veseljem podarili in vrnil se je pod svoje drevo. Spodnjice so bile zdaj varne in lahko je spet v miru meditiral. Toda čez nekaj dni se je mački zahotelo mleka, ker v gozdu ni našla dovolj hrane. Začela se je smukati okoli asketa in glasno mijavkati. Tega ni mogel dolgo prenašati, zato se je vrnil v vas in pripeljal kozo. Vsako jutro in vsak večer jo je pomolzel, nahranil mačko in tudi sam spil nekaj mleka. Vse se mu je zdelo lepo in prav, dokler ni začelo okrog kože smrdeti. Čiščenje iztrebkov mu je jemalo vedno več časa, tako da ni mogel več meditirati enako dolgo in poglobljeno kot prej.

Vrnil se je v vas in zaprosil mlado vaščanko, da mu pomaga skrbeti za kozo in mačko. Prišla je in res lepo skrbela za vse, asket pa je spet lahko v miru meditiral. Na njegove spodnjice je pazila mačka, mačko je hranila koza, za kozo pa je skrbela prijazna vaščanka. Toda čez nekaj mesecev je ženska začela godrnjati, da je do vasi daleč in da bi rada imela hiško za prenočevanje tudi tam, pri asketu, saj ni mogla spati kar na odprtem kot on. Torej sta se lotila postavljanja manjše brunarice. Ker sta med delom veliko časa preživljala skupaj, sta se zaljubila. Asket je vedno manj meditiral in se je tudi sam preselil v toplo hišo. Kozi se je pridružila še ena, potem še kozel in krava, spravila pa sta jih v na novo postavljen hlev. Minevala so leta, množili so se otroci in asketovo meditacijo so že kmalu požrle vsakdanje skrbi v zvezi z domom, ženo, otroci in vsem, kar spada zraven. Povsem je pozabil na svoje spodnjice in miško, zaradi katere si je vse to nakopal. Potem pa je nekega dne, ko je šel mimo drevesa, pod katerim je nekoč meditiral, na veji opazil nekaj osivelih niti. Kot strela z jasnega ga je prešinil spomin na vsa minula leta. V želodcu je začutil velikanski cmok, zavrtelo se mu je v glavi. Zavedel se je, v kaj se je zapletel zaradi navadne miške. Vstal je, domu pokazal hrbet in za vedno odkorakal v gozd. Tokrat bo zmoget tudi nag!

Sneti oblačila ni težko, sleči stare predstave, zmote, zablode in navade pa je velik zalogaj za vse, razen za zelo, zelo redke izjeme. Družbeni obrazci, ki so nas odtrgali od naravnega – in nas držijo globoko zasidrane v blatu – so nas povsem zasušnili. Še najbolj pri vsakdanjih navadah. Nekoč sem na televiziji videl posnetke alpinistične odprave visoko v zasneženih hribih in se ob enem prizoru kar zdrznil – skoraj do vrha gore so s seboj vlečli improvizirano straniščno desko na zločljivem stolu, da bi lahko kakali sede. Tudi ob osvajanju kolonij so številnim evropskim uglajencem sužnji nosili stole z luknjo, skozi katere so srli kot gospodje. Največji absurd pri tem je, da je najbolj naraven položaj za opravljanje potrebe čepa – s tem najbolj spodbujamo črevesno peristaltiko in izločanje. Če niti alpinisti, razgibani možje z odlično telesno kondicijo ne morejo počepniti in se pokakati v improvizirano luknjo v snegu, kaj potem pričakovati od vseh drugih, ki počepniti niti ne morejo? Kako naj se znebimo tega umetnega, škodljivega vzorca, ko pa je naše telo preveč togo in polenjeno, pravzaprav že

zakrnelo? In ta primer, ki sem ga navedel, je le bežna drobnarija. Še veliko več bi lahko napisal o škodljivih prehrabnih navadah, spačenih družbenih vzorcih, bolnih mehanizmih izobraževanja, (do)larpur(do)lartistični ekonomiji in politiki, v katere smo zaviti kot gosjenica v bubo. Sužnji svojih težkih potapljaških oblek in potrošniške mreže, ki jih preskrbuje, smo. Če je Lao Tzu že v šestem stoletju pr. n. št. rekel, da smo pozabili, kako živeti, kaj bi rekel šele danes?

Z "razvojem" smo uničili tako svet kot same sebe; brez zaščitne obleke smo preveč ranljivi, krhki, da bi v naravnem okolju sploh preživeli. Sami zase smo v imenu napredka zgradili zapor in ko smo se tega zavedeli, se nismo več mogli vrniti v naravno svobodo. Ker pa brez (vsaj občutka) svobode ne moremo živeti, smo si začeli ustvarjati mini koticke svobode znotraj zapora, včeraj imenovanega socializem, danes imenovanega demokracija, jutri pa ... Kaj jutri? A ni demokracija za zmeraj? Seveda, tudi socializem je bil. Vse to so le tanke slamice, po katerih – utopljeni – hlastamo, in nas vedno znova razočarajo. Nobena od dosedanjih rešitev ni odpravila bolezni, ker ni segla do njenega vzroka; pravzaprav se je bolezen le še poglobljala. Treba bi bilo takoj na začetku narediti korak nazaj, ker pa je danes za kaj takega že prepozno, je treba narediti vsaj prvi majhen korak nazaj in se lotiti temelja bolezni. A kako, ko nas že pomisel na življenje zunaj tehničnih lupin navdaja s smrtnim strahom? Saj vendar še srati ne moremo brez straniščne školjke! Začeti je treba s spremembo miselnosti, z novim (ali bolje rečeno starim, praznovnim) pristopom k reševanju problemov – brez tega bodo vse nove družbene ureditve drle naprej v isti smeri zaradi inercije starih navad in predstav.

Stare navade so res železne srajce. Zarjaveli, okorni oklepi, ki smo jih podedovali od starih in prastarih staršev, so strašno breme, pa vendar jih je le redko kdo pripravljen sneti. Raje smo vsi napeti, zategnjeni, pod stresom in bolni, kot da bi si privoščili dejansko svobodo. Pa tudi, če bi si želeli tako svobodo, kje bi jo lahko dobili? Plastični, betonski red se je razgrnil že čez ves planet in nas vedno bolj sili, da smo del njega. Delček narave sme životariti še samo zato, ker smo se v šoli težkih udarcev naučili, da brez narave ne moremo; tiste dele nje, ki nam niso tako potrebni, pa po hitrem postopku žrtvujemo za višje, politične in zlasti gospodarske cilje. Kralja ni več, obleka je prazna – kot navita nam dirigira, mi pa pohlevno beremo note in igramo, igramo ... sredi kakofoničnega crescenda.

Nobena "oblast ljudstva" nima moči nad gospodarskimi monopolisti. Oblast ljudstva je velika laž, saj je "denar sveta vladar". Denar množi samega sebe, človek pa je glavno orodje množenja; vse preostalo so dodatni pripomočki. Niti zrak, voda in zemlja niso več samo to, kar so, ampak so glede na kakovost razvrščeni v cenovne razrede. Ničesar več ni, kar bi imelo ločeno vrednost od denarne – še huje – ničesar ni, kar bi imelo v denarju *realno* vrednost. Cene se določajo po drugačnih merilih: tako, da je zaslužek bogatih maksimalen, večina potrošnikov pa mora živeti razpeta med gnanjem za "užitkom" in bojem za obstoj. Prepada med bogatimi in revnimi državami je zaželen, saj je podlaga

velikanskim zaslužkom; v revnih državah moški, ženske in otroci delajo praktično zastoj, v bogatih pa potrošniki nimajo druge izbire, kot da drago kupujejo. Razlika se konča na računih tistih, ki znajo najbolje vpreči ene in ali druge, dejansko pa so tudi oni le nemočne marionete. Pa naj še kdo reče, da na svetu ni več sužnjelastništva!

Temeljna miselnost kapitalističnega potrošništva (samo zamaskiranega z besedo demokracija) je bolno, zato so seveda bolni tudi njegovi graditelji, mali ljudje, ki ga (tudi nehote) podpirajo. Za koliko *res* zdravih ljudi veste? Brez plomb v ustih, očal na nosu, bolečin v sklepih, prebavnih motenj, izpuščajev na koži ...? Dvomim, da sploh za koga. Če pa ga le poznate, je po splošno sprejetih merilih prav gotovo čudak, ki se je tako ali drugače oddaljil od danes standardnih družbenih okvirov in vzorcev. Zaradi zakonitosti socialne dinamike v vseh skupinah s kolektivnimi vrednotami, normami in načeli, morajo praktično vsi pripadniki bolne skupnosti prav tako biti bolni. Bolezni posameznikov so odsev bolezni družbe, čeprav je v globalnem merilu težko postavljati diagnoze. V srednjem veku, ko je bila družba gnila tako zunaj kot znotraj, so kosile krute bolezni, kot so gobavost, kuga in tuberkuloza, danes pa, ko je družba navzven sofisticirana ter gnila predvsem v globini, nas pestijo temu ustrezne bolezni – navzven se nič ne vidi, znotraj pa groza. Imamo rake, tumorje, aids, hepatitis, nore krave itn., ker ima na kolektivni ravni podobne socialne bolezni celotna ureditev.

Nespamet vodilnih mož razvoja je bila vso zgodovino tolikšna, da so bolezen človeštva samo še poglobljali, namesto da bi došli, da je treba narediti korak "nazaj" in stopiti iz vode. Napredek gospodarstva in množenje denarja sta bila pomembnejša od vsega ostalega: od zdravja in sreče ljudi, zdravja in sreče živali in rastlin okoli nas, od zdravja in sreče Zemlje. Šele ko vsi skupaj priznamo zmoto in naredimo korak "nazaj", bomo naredili prvi pravi korak naprej v razvoju civilizacije. Za zdaj je o tem še prepovedano govoriti. In ko neposvečeni z raznih strani s prstom dovolj očitno pokažejo na koren problema, jih čuvaji trenutno veljavne resnice tako ali drugače pometejo pod preprogo. V srednjem veku so jih pred tem upepelili, pozneje so jih procesirali v duševnih azilih, danes pa jih pokupijo ali zradirajo. Kam to vodi?

Razvoj družbe v smeri administrativno neskončno zapletene kapitalistično potrošniške demokracije ter v smeri gospodarstva, ki temelji na nenehni rasti in izkoriščanju ter spodbuja centralizacijo sredstev v velikih multikorporacijah, ni prinesel nič pozitivnega. Za vsako "korist", ki jo lahko navede povprečen zagovornik znanosti, demokracije in gospodarstva, lahko razgledan, ozavešen posameznik najde vsaj deset škodljivih stranskih učinkov. Zaradi bremena robustnih potapljaških oblek se v blato potapljamo še hitreje kot prej, kar bo zahtevalo nove raziskave in nove rešitve, s katerimi bomo samo odpravljali samoumevne stranske učinke. In vendar se oglasi za blatonične obleke ne končajo s "pred uporabo pozorno preberite navodila in se posvetujte s ...". S kom vendar?! S kom naj bi se posvetovali, ko pa je večina "strokovnjakov" za obleke še najbolj zaverovana v blagoslov gume in plastike? Če ne bi iztrebili

Indijancev, bi se morda lahko posvetovali z njimi. Ali pa z drugimi domorodci po svetu, če ne bi že praktično vsem, naivnim in nič hudega slutečim, nadeli kak škorenj ali neprepustne hlače – vsaj za šminko.

Nekoč pa so še znali razmišljati drugače. Poglavar plemena Duwamish je leta 1855, ko so belci hoteli od Indijancev kupiti plemensko zemljo, napisal tedanjemu predsedniku ZDA Benjaminu Franklinu naslednje pismo:

“Kako lahko prodate ali kupite nebo, toplino zemlje? Ta ideja nam je tuja. Saj ne posedujemo svežine zraka ali bistrine vode, kako naj jo torej kupite od nas? Vemo, da beli mož ne razume naših navad. En kos zemlje je zanj enak kot drugi, saj je le tujec, ki pride ponoči in vzame od zemlje vse, kar potrebuje. Zemlja ni njegov brat, ampak njegov sovražnik; ko jo osvoji, odide naprej. Grobove svojih očetov in dediščino svojih otrok prepušča pozabi.

Rdečemu človeku je zrak dragocen, saj si vse reči delijo isti dih – zveri, drevesa, človek. Kot da se beli mož ne zaveda zraka, ki ga diha. Kakor človek je, ki že več dni umira in je otopel za smrad okoli sebe. Beli mož bi moral ravnati z živalmi v svoji deželi kot z brati. Jaz sem divjak, zato ne razumem, kako je sploh lahko drugače. Na poti skozi prerijo sem videl na tisoče gnijočih trupel bizonov; postrelili so jih beli možje z vlaka, ki je peljal mimo. Kaj je človek brez živali? Če bi vse živali izginile, bi človek umrl, ker bi njegov duh ostal osamljen, saj se človeku zgodi prav vse, kar se zgodi živalim. Vse je povezano. Kar doleti zemljo, doleti tudi njene sinove.

Mi vemo nekaj, kar bo beli mož odkril šele nekoč v prihodnosti. Naš Bog je isti Bog. Mogoče zdaj mislite, da je Bog vaša last, kakor bi želeli, da bi bila tudi zemlja vaša last, ampak to ni možno. On je Telo človeka. In njegovo sočutje je enako tako do belih kot do rdečih. Zemlja je zanj zelo dragocena. Kdor škodi njej, kaže zaničevanje do njenega stvarnika ... Če boste še naprej tako onesnaževali svojo posteljo, se boste neke noči zadušili v lastnih odpadkih.

Mogoče bi razumeli belega moža, če bi vedeli, kakšne so njegove sanje, o kakšnih upih govori svojim otrokom v dolgih zimskih nočeh, kakšne vizije prižiga v njihovih glavah ...”

Kakšni upi, kakšne vizije neki! Posedemo jih pred televizijo, jim preberemo pravljico, za kaj več nimamo časa, ker moramo naprej streči mogočnemu gospodarju; ljubimo ga – slepo in hladno kot deček iz pravljice o ledeni kraljici – in radi bi, da ga vzljubijo tudi naši otroci. In kje bi našli boljšega vzgojitelja za ta namen, kot je televizija? Čas nam požirajo nesmiselna opravila, s katerimi niti najmanj ne bogatimo *sebe*, denimo monotono delo za strojem, stresna vožnja z avtomobilom po natrpanih cestah, poslušanje vsak dan istih novic, izpolnjevanje neskončnih kupov administrativne dokumentacije, togo sedenje za računalnikom, branje puhlic v rumenem tisku, čiščenje in pospravljanje nešteti mrtvih predmetov, s katerimi smo se obdali ... Kot da nam to ni dovolj si dragoceni preostali čas krajšamo z enigmatiko in gledanjem televizije, v politiki, kulturi, znanosti in umetnosti pa sodelujemo (če sploh) le kot pasivni

opazovalci. Kje so tisti časovni presežki za vzvišena opravila, ki naj bi jih prinesel razvoj civilizacije in naj bi opredeljevala človeka?

Ko sem bil majhen, so me v šoli učili, da je bila materialna in duhovna rast človeštva posledica presežka časa. Na začetku naj bi se ljudje ukvarjali z nabilništvom in lovom, kar jim je vzelo toliko časa in energije, da niso razmišljali o politiki, kulturi, znanosti in trgovini. Potem so udomačili rastline in živali ter si tako olajšali pridobivanje hrane. Razvijali so vedno popolnejše pripomočke in zato imeli vedno več časa za politiko, kulturo, znanost in trgovino. Danes imajo že tako popolne pripomočke, da se s pridelavo osnovnih prehrabnih dobrin ukvarja le peščica kmetov, vsa preostala množica pa (le še) s politiko, kulturo, znanostjo in (zlasti) trgovino. Lažem – množica se s tem ne *ukvarja*, vsemu temu le *streže*, dejansko aktivnih udeležencev pa je bore malo. Imamo res več časa za izpolnjevanje duhovnih potreb kot naši "primitivni" predniki? Zdi se mi, da ne. Pa še tisto, kar nam ga ostaja, ne uporabimo za samorazvoj, ampak za oddih od hitenja, stresa in napetosti. Sistem nam ga pušča ravno dovolj, da smo za silo zdravi in lahko opravljamo vsa potrebna opravila v njem. Ste vedeli, da za povsem spodobno življenje človeku zadostujejo slabe tri ure dela na dan? Vse preostalo – osem, deset, petnajst ur dela dnevno – je nujno za vzdrževanje potapljaške obleke, oskrbovanje tovarn na bregovih jezera in menjavo filtrov za vodo.

Našim daljnim prednikom ni bilo treba s polno glavo nesmiselnih skrbi garati za nekaj povsem ločenega od sebe, panojski plakati jih niso vabili k nakupovanju nepotrebnih potrebščin, lahko so po ves dan na jasi nabirali gozdne jagode, se neobremenjeno sprehajali po gozdnih prostranstvih, dotikali so se prsti, kamna, lesa, ne pa plastike, gume in betona. Njihovega duha niso burile za srečo in blaginjo človeka (kot telesno-duševno-duhovnega bitja) trivialnosti, kot so nihanje vrednosti delnic, volilni boji politikov, teroristični napadi na drugem koncu sveta, uspehi in neuspehi športnikov ... Tako dolgo smo že zaprti v potapljaško obleko globoko v blatu na dnu jezera, da se povsem enačimo z njo – njene potrebe so naše potrebe. Gordijsko zapletene globalne ureditve ne potrebujemo za oskrbovanje sebe kot naravnega bitja, ampak le za varovanje sebe kot debele potapljaške obleke. Ker to dejansko nismo *mi*, nas na vsakem koraku spremljajo nezadovoljstvo, nemir, napetost, skrb in bolezen. Ne vemo več, zakaj je tako, saj znamo v umetnem svetu začutiti le umetnega sebe, vse naravno pa je zadušeno z umetnimi snovmi. Nič več nismo duša, zdaj smo le še serijska številka, vtisnjena na gumijasti rob pod pasom obleke ter utripajoča v kotu ekrančka na čeladi. Je res dobro?

Včasih smo tistemu, ki je rezal vejo, na kateri je sedel, rekli norec, danes pa modrijanom, ki so se z združenimi močmi že dodobra zažagali v deblo, rečemo strokovnjaki, voditelji, profesorji, učenjaki ... Saj po svoje imajo prav – zakaj bi se mučili z vsako vejo posebej, ko pa lahko vse skupaj rešimo z enim konkretnim rezom. Uporabimo motorne žage, sad našega napredka! Kdo ve, morda pa tako mora biti, saj gordijskega vozla tako ali tako ni mogoče več razplesti in ga bomo preprosto morali presekati. Vprašanje je le, ali smo pripravljeni na posledice.